

Oplæring, instruktion og tilsyn

med udgangspunkt i AT-vejledning 1.7.1-1

Oplæg i ExForum den 3. maj 2018

Hvorfor er instruktion, oplæring og tilsyn vigtig?

- Instruktion, oplæring og tilsyn er vigtige aktiviteter til forebyggelse af ulykker og sundhedsskader på arbejdspladsen
- Manglende eller utilstrækkelig oplæring og instruktion kan føre til alvorlige ulykker – og det er AT´s erfaring, at det forholder sådan i praksis
- Tilsyn er vigtigt for at sikre, at den instruktion og oplæring har været tilstrækkelig og for at kontrollere, at arbejdet kan udføres på en forsvarlig måde
- Instruktion og tilsyn er vigtig i forhold til 3. part, der udfører arbejde på virksomheden, og som ikke nødvendigvis kender til de konkrete forhold og risici

Hvad siger Arbejdsmiljøloven?

Arbejdsgiveren har pligt til at føre tilsyn:

§ 16. Arbejdsgiveren skal sørge for, at der føres effektivt tilsyn med, at arbejdet udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

Arbejdsgiveren har pligt til at informere ansatte om risici:

§ 17 stk. 1. Arbejdsgiveren skal gøre de ansatte bekendt med de ulykkes- og sygdomsfarer, der eventuelt er forbundet med deres arbejde.

Arbejdsgiveren har pligt til at instruere og oplære de ansatte:

§ 17 stk. 2. Arbejdsgiveren skal endvidere sørge for, at de ansatte får nødvendig oplæring og instruktion i at udføre arbejdet på farefri måde.

Hvor findes særregler med krav om instruktion, oplæring eller tilsyn?

Ikke udtømmende opstilling af bekendtgørelser hvor der særkrav om instruktion, oplæring og tilsyn:

- Manuel håndtering
- Brug af personlige værnemidler
- Sikkerhedsskiltning og signalgivning
- Anvendelse af tekniske hjælpemidler
- Arbejde med stoffer og materialer
- Kloakarbejde
- Asbest
- Spånsiloer
- Anvendelse af trykbærende anlæg
- Støj
- Biologiske agenser
- Unges arbejde
- Arbejde i forbindelse med eksplosiv atmosfære

Grupper/personer, som har et særligt behov for instruktion og oplæring

Oplisting er ikke nødvendigvis udtømmende

- Ansatte fra en fremmed virksomhed (f.eks. håndværkere, rengøringspersonale)
- Indlejret arbejdskraft (f.eks. Vikarer)
- Ansatte som arbejder alene (alenearbejde)
- Unge under 18 år
- Lærlinge og elever
- Nyansatte
- Når ansatte for ændrede eller nye arbejdsopgaver
- Ved indførelse af ny teknologi

Hvad forstår vi ved instruktion?

- Instruktion skal give **klar besked** om, hvordan den ansatte skal håndterer situationer og anvende det udstyr, der er vigtigt for, at arbejdet kan udføres forsvarligt.
- Instruktion er en **målrettet besked eller ordre** om hvordan en ansat skal udføre bestemte opgaver eller faser i sit arbejde.
- Instruktion tager udgangspunkt i de konkrete forhold, den konkrete arbejdssituation eller arbejdsopgave
- Instruktion skal gøre den ansatte i stand til at udføre sit arbejde forsvarligt.
- Instruktion skal tilpasses arbejdets art og den ansatte forudsætninger, f.eks. Uddannelse, alder og rutine
- Arbejdsgiveren har ansvar for, at instruktionen er forstået
- Instruktion er ofte kortfattet og meget konkret og kan helt eller delvist være skriftlig

Hvad forstår vi ved oplæring?

- De ansatte **tilegner sig viden og indøver færdigheder** så de er i stand til at udføre arbejdet forsvarligt så eventuelle risici og belastninger, der er forbundet med arbejdet, udgås.
- Der skal tages udgangspunkt i de konkrete forhold i virksomheden og i den konkrete arbejdssituation eller arbejdsopgave.
- Oplæring vil typisk rette sig mod nyansatte eller ansatte, der får nye eller ændrede arbejdsopgaver eller hjælpemidler.
- Der er ikke nogen mindste krav til oplæringens form eller varighed. Men oplæringen skal sikre, at den ansatte er i stand til at udføre opgaven forsvarligt.
- Oplæringen skal være **tilpasset til den konkrete arbejdsopgave og den ansattes forudsætninger**. Men alder og rutine er aldrig i sig selv tilstrækkelig grund til at undlade oplæring.
- Oplæring er ofte en længerevarende proces og omfatter ofte en form for feedback fra leder eller anden

Hvad forstår vi ved tilsyn?

- Arbejdsgiveren eller en repræsentant for denne spørger ind til og besigtiger, at de ansatte udfører arbejdet på en farefri måde
- Tilsyn giver arbejdsgiveren mulighed for at vurdere om oplæring og instruktion har været tilstrækkelig
- Fejl og mangler i den måde de ansatte udfører arbejdet på, skal påtales og rettes.
- Omfanget af tilsyn afhænger af arbejdets karakter og farlighed – jo mere kompliceret og desto ringere forudsætningerne er hos den ansatte samt desto større risici, der er forkert eller uhensigtsmæssig udførelse af arbejdet, jo mere og jo oftere er tilsyn påkrævet.

Hvornår har instruktion og oplæring været tilstrækkelig?

- et svært spørgsmål at besvare

- Hvis en ansat kommer ud for en ulykke, og der er grund til at tro, at den kunne være undgået hvis den ansatte havde haft fornøden viden og/eller instruktion, har oplæring og instruktion ikke været tilstrækkelig.
- Arbejdsgiverens tilsyn – som både kan være ved samtale og ved egentlig besigtigelse – kan hjælpe til besvare spørgsmålet. Men det kræver fokus og prioritering.
- Det kan være svært at finde ud af hvilket behov den enkelte ansatte har for oplæring og instruktion. Det er en ledelsesopgave at afklare dette behov og sørge for det er dækket.

Udfordringer i relation til arbejde i ATEX områder

- Eksplosioner kan komme uden forvarsel og er ofte med alvorlige konsekvenser, herunder alvorlig tilskadekomst eller eventuelt død
- Anlæg, sikkerhedsforanstaltninger, m.m. er ofte forholdsvist komplekse. Særligt er det vigtigt, at nødvendige sikkerhedsforanstaltninger er til stede og funktionsdygtige.
- Det er et område, hvor man ikke nødvendigvis kan forudsætte indgående kendskab inden ansættelsen eller hos 3. part, der kommer og udfører arbejde på virksomheden.
- Det handler i en del tilfælde også om egen adfærd, herunder påklædning og brug af personlige værnemidler.

→ der er grundlag for stor opmærksomhed på instruktion, oplæring og tilsyn i forbindelse med arbejde i forbindelse med eksplosiv atmosfære/ATEX områder

Oplæring, instruktion og tilsyn i forbindelse med ATEX

Bekendtgørelse om arbejde i forbindelse med eksplosiv atmosfære

Generelt krav om oplæring:

- § 9. Arbejdsgiveren skal sørge for, at hver enkelt ansat, der arbejder i områder, hvor der kan forekomme eksplosiv atmosfære, får en tilstrækkelig og hensigtsmæssig oplæring med hensyn til eksplosionsbeskyttelse.

Supplerende krav om skriftlige instrukser og om arbejdstilladelsessystem:

- § 5. Når det følger af arbejdspladsvurderingen, jf. § 4, stk. 3, skal arbejdsgiveren udarbejde skriftlige instrukser for arbejde i eksplosive områder.
- § 6. Arbejdsgiveren skal i overensstemmelse med arbejdspladsvurderingen, jf. § 4, stk. 3, sikre, at arbejde, der medfører særlig fare, eller arbejde, der kan få indvirkning på andet arbejde og medføre fare, alene udføres af ansatte, der er i besiddelse af en særlig tilladelse til at udføre dette arbejde

Særlige krav når der er risiko for eksplosion, som kræver instruktion og oplæring

Bekendtgørelse om arbejdets udførelse § 23 (i uddrag):

Arbejdsgiveren skal sørge for,

- at der **udarbejdes arbejdsforskrifter for rengøring, reparation og vedligeholdelse** i det omfang, det er nødvendigt, for at arbejdet kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt,...
- at der **udarbejdes beredskabs-, evakuerings- og øvelsesplaner**, hvis der kan foreligge særlig risiko for udslip af sundhedsfarlige stoffer, eller hvis der kan foreligge særlig fare for brand, eksplosion, ulykker eller lignende.
- at udpege de personer, der skal varetage iværksættelsen af foranstaltningerne og planerne ..., og de skal være fornødent oplært...
- Der skal føres effektiv kontrol og tilsyn med, at forskrifter, foranstaltninger og planer... overholdes. Kontrol og tilsyn skal føres af personer med fornøden indsigt...

Tak for opmærksomheden

Spørgsmål?